

Ribniška čarovnica.

Iz zapiskov grajskega pisarja.

(1701.)

I.

V imenu Očeta in Sina in Duha presvetega. Amen! . . . No, zdaj pa lahko pripišem spet kroniki novo poglavje. Urezal zato sem si novo pero.

Marija Devica! Vse svoje življenje poklekal sem rad pred tvoj sveti oltar jaz Rajnik ¹⁾ Joannes Baptista pobožni, jaz ribniški sodni grajščinski pisar.

Zato pa Ti vodi pero mi okorno z usmiljeno svojo in modro rokoj, da novi in prezanimivi dogodek na listih teh dobro opišem nocoj!

Natančno opišem v tej kroniki stari, kar videl te dni in doživel sem sam; ker kakor zdaj tu-le pred sabo na mizi vse živo in sveže še v glavi imam.

In v časih, ko Rajnik Baptista ponižni že davno pepel bo in prah siromak, prebiral to knjigo še marsikateri bržčas bo krščanski slovit učenjak.

In čital potomec bo, kakšno je imel hudič svoje dni velikansko oblast in koliko duš je bil tudi med nami ta bognasvaruj ujel v skrivno si past.

In pričal bo dnevnik moj poznim rodovom, kak žalostne smrti umrje kristjan, ki s satanom sklene zavezo v življenju in služi le njemu, pregreham udan.

¹⁾ Joh. Bapt. Reinigkh.

II.

Aprilski čemer, oblačen je dan.
 Na Ribniškem gradu dvor sodni je zbran.
 Sedijo sodniki pri mizi zeleni,
 asesorji modri, pravični, učeni.
 O, sami pobožni, krščanski možje,
 ki bije na pravem jim mestu srcé.
 Pred mizo vsa v solzah stoji čarovnica
 Marina Češarkova, mlada ženica.
 In jaz, ki ta dan sem sam sodni pisar,
 jo gledam in smili se revna mi stvar.
 Biriči privlekli so baš jo iz ječe,
 in ženska od samega straha trepeče.
 In grda ni! Bel ima, čeden obraz.
 Života prikupnega, črnih je las.
 Prav vseč mi vsa njena je zdrava postava.
 Če gledam jo, pa me obhaja skušnjava.
 Najlepše so njene otožne oči,
 ki jok jih obupni zaliva, kali.

Pa dvigne cesarski sodnik se krvavi
 pa reče ji doktor Kočever¹⁾ in pravi:
 „Marina Češarkova! Ali je res,
 da v zanke ujel te peklenški je bes?
 Si res čarovnica? Povej po pravici!
 Ne taji ničesar! Povej po resnici!“

Marina Češarkova.

Jaz čarovnica?! To je laž!
 Kdo laže tak na moj rovaš?
 Čevljarja Janeza sem žena,
 devet let sem že omožena.
 Poštena jaz tržanka sem!
 Kaj hočete? Kristjanka sem!
 Saj rada molim, k maši hodim,
 otroke svoje v cerkev vodim.
 Nedeljo, praznik posvečujem
 in postim se, izpovedujem.

¹⁾ Dr. Joh. Georg Gottscheer, seiner röm. kaiserl. Majestät Paanrichter in Crain.

In za Veliko noč in za advent
 prejemam sveti rešni zakrament.
 Zakaj ste dali me ujeti,
 gospod sodnik, in me zapreti?
 Nekriva danes tu stojim,
 obsodbe jaz se ne bojim!
 In to-le suha je resnica:
 Prisegam — nisem čarovnica!
 Če sem, naj vzame me hudič!
 Saj ne bojim se ga prav nič!

Dr. Kočeyar.

Marina Češarek, ne taji nikar!
 Priznaj! Kaj zagovor tvoj meni je mar!
 Saj vemo, da vsaka zločin svoj taji;
 seveda, ker satan tako jo uči!
 Zakaj hudodelniki vselej tajijo?
 I, no, ker pravične se kazni bojijo!
 Pa božji namestnik, sam papež, da, da,
 izdali so pismo ¹⁾ vsem škofom svetá,
 da res v čarovništva zločine peklenske
 hudič zapeljuje z zvijačami ženske!
 Kar v rimski častiti tej buli stoji,
 to vendar resnica je! Dvomiti ni!
 Kaj misliš, da papež se Inocenc moti?!
 Kdor ne bi verjel mu, na krivi je poti!
 Zato pa ves svet mrgoli čarovnic.
 Zapomni si: To je resnica resnic! ²⁾
 Kaj torej ti, ženska, tajiti pomaga?
 Vsi vemo, da v službi si črnega vraga!
 Da, da! Zatajila si vero, Bogá
 in varala svojega tudi moža.
 Hudiču prisegla si večno zvestobo,
 uganjala ž njim čarovniško grdobo!
 Ko druge ti tudi mu vdala si se,

¹⁾ Papeža Inocenca VIII. bulla: „Summis desiderantes“, izdana leta 1484.

²⁾ „Haeresis est maxima: opera maleficarum non credere“ — to je bilo geslo zloglasne znane knjige: „Malleus maleficarum“, ki sta jo bila izdala dva dominikanca l. 1487.

gonila se ž njim, ž njim spečala si se,
 odkar si v pregrešni hudičevi službi!
 Kar vešče v njegovi uganjate družbi,
 povedati javno me tukaj je sram.
 Sodnik sem! Otroke in ženo imam.
 Priznaj, da si res čarovnica, čimpreje!
 Če zdaj ne priznaš, pa priznaš nam pozneje!

Marina Češarkova.

Priznam naj, da je laž resnica?!
 Bog ve, da nisem čarovnica!
 Kar zlobni lažejo jeziki,
 to že dokaz vam je, sodniki?!

Dr. Kočever.

Ker nočeš priznati zločina mi rada,
 prisilim te, kakor je sodna navada!
 Ko mi te začaramo, vse nam priznaš!
 Prepričaš se sama! Kar pravim, ni laž.
 O, tudi sodniki mi čarati znamo!
 Mogočnih čaril mi v zalogi imamo!
 Čarila uspešna so, hvala Bogú!
 Čemu pa postave imamo, čemú?
 Uženemo v kozji rog tvoje hudiče!
 Čemú pa pogumne imamo biriče?
 V imenu cesarja: V mučilnico ž njo!
 Tam vešči Marini se usta odpró.

III.

In spet sem urezal si novo pero,
 ker staro mi praskalo že je grdó.
 Useknil sem tudi voščeno si svečo,
 že precej zaspano pred mano brlečo.
 Pač malo ljudi še po gradu bedí.
 Zdaj v kroniko zadnje napišem straní.
 In vabim te s sabo, krščanski čitatelj,
 pa bodi sovražnik mi ali prijatelj,
 da spremljaš vsaj v duhu kronista sedaj
 v polnočni tihoti v najgroznejši kraj!

Nikar ne preplaši se preveč, ne splaši!
 V grajščinski sva ječi, v mučilnici naši!
 Skoz line pomladni ozira se dan.
 Ves sodni zbor grajski zdaj tukaj je zbran.
 In doktor Kočever pomigne z desnico —
 biriči prijeli so brž čarovnico
 Marino Češarkovo . . . Kaj se godi?
 Objokana vešča pred nami stoji.
 Do nagega ravnokar revo so slekli,
 na klop so mučilno možje jo privlekli.
 Ko Eva, privezana, gola leži.
 Sodniki upirajo vanjo oči . . .
 Glej, kakor ciganki lasje razpletene
 po prsih kipečih se spuščajo ženi.
 Res, lepo to njeno je belo telo!
 Kaj čuda, če vrag se zagledal je v njo!
 Še meni je vseč, če sem tudi oženjen
 kristjan, pa le gledam jo kakor priklenjen.
 Saj vem, da nagoto je gledati greh —
 pa satan norčuje iz nas se že vseh . . .

In zdaj raztegnili že hudi biriči
 na klopi so ude Marini pri priči,
 da pokajo členi ji vsi in kosti.
 Od muk čarovnica vzdihuje, ječi . . .

„Priznavaš, da res čarovništva si kriva?“
 jo praša sodnik. Toda vešča polživa
 molči in ječi in ne reče še nič.
 Gotovo priznati ji brani hudič.

Še huje možje ji nategnejo člene . . .
 Od boli na ustih vzkupijo ji pene.

„Priznavaš?“ jo praša krvavi sodnik . . .
 „Priznaj, pa oteta si!“ pravi sodnik.

Zaman! Čarovnica še noče priznati,
 in rajša trpi in se noče udati.
 Še huje mučilni navijejo stroj . . .
 Marina vzdihuje, kriči, da je joj.

„Priznaj — pa mučitev v trenutku ustavim!
Priznaj — pa trpljenja bo konec, ti pravim!“

Marina Češarkova.

Trpinčenje ustavite?
Tako, sodniki, pravite?

Dr. Kočever.

Kar pravim, je sveto in kakor pribito!
Opraščam te muk za priznanje odkrito!

Marina Češarkova.

Trpeti nimam več moči . . .
Kako me vsaka kost boli! . . .
No, pa naj bode laž — resnica!
Priznavam, da sem čarovnica!

Dr. Kočever.

No, vidiš, priznala zločin si zdaj svoj!
Dovolj! Natezalni ustavite stroj!
O, hvala Bogu za odkrito resnico!
Biriči, oblecite spet čarovnico! . . .
In zdaj nam povej, ne sramuj se kar nič,
kako, kdaj ujel te je v zanke hudič?

Marina Češarkova.

Pred osmimi je bilo leti . . .
Na žegnanju sem tam v Šmarjeti
vam bila vroč nedeljski dan.
Oh, skoro vsa dolenska stran
je bila tam in je molila,
po službi božji pa je pila
in plesala, se veselila.
Po litanijah tudi jaz
šla v krčmo sem za kratek čas.
Z menoj je šla Šibačnik Ana,
ki lani bila je sežgana,
pa Neža Rus, ki z Ano vred
ostavila je grešni svet

kot čarovnica na gmadi
na sredi Ribnice spomladi . . .

Popivale smo do mraku.
Ni nam mudilo se domú.
Kako bi pač se nam mudilo,
ko dobro nam se je godilo!
Hej, godci so nam piskali,
prepevali so, vriskali
mladeniči in tudi starci,
vmes žvenketali so kozarci . . .

Pa pravi Neža Rus: „Veš, kaj,
Marina, ti odkrijem zdaj
na tej cerkveni veselici?
Midve sva z Ano — čarovnici!
Ne boj se! Ko spoznaš skrivnost,
uživala boš vso sladkost
življenja! Zdaj šele na sveti
veselo bode ti živeti! . . .“
„Res je, kar pravi Neža, res!
Verjemi!“ — pošepče vmes
mi na uho Šibačnik Ana
smehljaje se, napol pijana . . .
„Če hočeš veseliti se,
Marina, in navžiti se
najlepše še nocoj zabave,
pa pojdi z nama do dobrave
samotne! Poučiva te
in v večjo posvetiva te!“

In šla sem ž njima hočem - nočem.
Saj videti, sem rekla, hočem,
je li resnica ali laž,
kar od družic sem čula baš . . .

Noč padla je že davno jasna,
obsuta z zvezdami prekrasna,
in mesec je sijal z nebes.
Prispele v gost smo bukov les,
kjer dve sta križali se poti

v samotnem, gluhem koti.
 In skoro bilo me je strah . . .
 Pa smo posedle v mehki mah,
 vse tri polegale v mehko travo . . .
 Družici pa sta že nad glavo
 skrivnostno godrnjali mi,
 molili, šepetali mi
 pa delali sta križe, kraže,
 nerazumljive meni vraže . . .
 In mažo sta pokazali
 mi pa namazali
 ž njo po podplatih, po dlaneh
 na rokah, nogah me obeh . . .

„Sedaj si pa zaznamovana,
 začarana!“ mi reče Ana
 Šibačnikova . . . „Kar na Klek
 zdaj poletiš čez dol in breg
 na metli z nama čaroviti
 na shod ponočni čudoviti!“

In kar zajahale vse tri
 smo metle svoje . . . Hihihi,
 letele naglo smo po zraku
 sred jate netopirjev, sov.
 ko roj duhov
 čez hribe in doline v mraku,
 da sapo mi jemal je beg . . .
 In priletele smo na Klek!

Gospod sodnik! Na tej višavi
 vam bila glava je pri glavi.
 Vse gnetlo se je čarovnic
 in čarovnikov, tujih lic
 in dobro znanih mi od blizo . . .
 Na trati tam za dolgo mizo
 pa kraljeval je satan sam —
 od tiste dobe ga poznam —,
 predsedoval je zletu, shodu.
 Vse klanjalo se je gospodu
 in poglavarju vseh vragov

Brez repa sedel, brez rogov
 v vsem svojem vam je dostojanstvu
 in v vsem peklenškem veličanstvu
 pa kimal nam je vsem z glavój,
 pozdravljal milostno z rokój
 nas je, čestilke nove svoje
 in pa čestilcev starih roje . . .
 Ko Luciferja tak motrim
 in vanj zamaknjena stojim,
 me zgrabi nekdo. Ta trenutek
 klečala sem — o kak občutek! —
 pred satanom tam vpričo vseh
 na tleh!
 In morala sem zatajiti
 Bogá in vero, obljubiti
 zvestobo večno mu, takoj,
 priseči z levo mu rokoj,
 da njega bom poslej molila,
 do smrti njemu le služila.
 Po smrti moji pa, seve,
 po dušo mojo priti sme . . .
 Prisegši mu, pod mizo skrito
 poljubila sem mu -- kopito!
 Ko vstanem in odhajam proč
 od mize, koga vam gredoč
 tam srečam v gneči? Oh, Lamuta,
 kaplana! Groza! Ta minuta
 mi je še zdaj v spomina dnu!
 Kaplan Lamut je tudi tu!
 Pobožni mašnik, jaz sem priča,
 častil na Kleku je — hudiča!

No, kaj pa naj vam še povem,
 gospod sodnik? Saj res! Potem
 razvila nam se je zabava —
 pa kakšna! Kleška vsa planjava
 je zašumela. Pili smo
 in jedli, peli, vpili smo
 in ukali in se vrteli
 in plesali smo vsi veseli!

To bil je ples, ponočni ples,
 peklenski ples je bil zares!
 A godli so nam sami škрати,
 kosmati, črni in rogati!
 Bil dirindaj je razuzdan.
 Z menoj je plesal fant neznan.
 Vso noč sem nora ž njim divjala,
 nazadnje sem se mu udala . . .
 Ah, v greh zapeljal me je grd
 plesalec moj, mlad, kosmat črt . . .

Kako sem s Kleka se vrnila,
 ne pomnim nič več, tisto noč.
 Doma sem zjutraj se zbudila
 in čutila sem tujo moč,
 ki v mrežo me ujela je . . .
 Ah, glava me bolela je . . .

Od tistih dob pa sem vesela
 na Klek še večkrat poletela
 po noči sama naskrivaj,
 zabavat se na vražji kraj . . .

In čarati sem dobro znala!
 Kedar nevihta privihrala
 je strašna, črna kakor vrag,
 pa dvignila sem se v oblak
 in delala sem v zraku točo,
 vam klas in lat uničujočo . . .
 Letečo me čez hrib in plan
 srečaval često je kaplan
 Lamut, ki tudi je v oblaku
 rad kuhal svojo točo v zraku . . .
 In včasih sem začarala
 ljudem, da so namah zboleli,
 od úrokov hudó trpeli.
 Pa kaj za to sem marala! . . .

Priznala sem, kar ste želeli .
 in kar ste zvedeti hoteli!
 In to je vse! Nič več ne vem.

Zdaj ječo zapustiti smem?
 Kaj ne, sodnik, zdaj lahko grem
 domov k otrokom svojim? Toži
 se mi po njih in pa po moži . . .

Dr. Kočever.

Priznala res vse si cesarski sodnji!
 No, hvala Bogu in Devici Mariji!
 Vsi vemo sedaj, da si vešča zares.
 Zatorej naj sklenem krvavi proces!
 V imenu zapovedi božje, cerkvene,
 ki vsakega grešnika strogo zadene,
 v imenu cesarske posvetne postave,
 na trdni podlagi razprave,
 po jasnih dokazih vse té preiskave,
 v imenu pravice,
 v imenu resnice
 obsojam to ribniško veščo slovečo,
 Marino Češarkovo danes na smrt —
 in ž njo vred obsojen je tudi sam črt —
 na smrt na grmado gorečo!
 Še to-le dostavljam krvavi sodnik,
 da predno biriči jo vržejo v plamen,
 naj glavo odrobi ji z mečem krvnik!
 Razosodba, obsodba je sklenjena. Amen!

IV.

Nad Ribnico jutro razpenja se majsko
 in solnce smehlja se čez goro in plan,
 a temno je v kroniki zadnje poglavje
 in žalostna knjige poslednja je stran.

Na trgu je ribniškem vpričo sodnikov
 zgorela grmada visoka do tal . . .
 Marina Češarek na njej je zgorela.
 In jaz sem to videl, saj zraven sem stal!
 In prah in pepel je sedaj čarovnica . . .
 Oh, kakšna nesrečna in grozna to smrt!

Glej, ljubi čitatelj, tako-le umira,
ki v zanke peklenške ujame ga črt!

In ker je v življenju častila hudiča
Marina Češarkova zvesto tako,
na metli zdaj duša zletela je njena
naravnost v dno pekla namesto v nebo.

Zahvala iskrena ti, oče nebeški,
da nisem tak grešnik ko drugi ljudjé,
da nisem te žalil ko vešča Marina . . .
Pošteno in verno je moje srcé!

Že gasne na mizi mi sveča voščena
in davno že spava ves Ribniški grad . . .
Odlagam pero. Res je pozna že ura.
V imenu naj božjem jaz tudi grem spat!

Le v sanjah po noči nikar me ne straši,
Marina Češarkova, veš! Bog ne daj!
Lahko potem spaval bom, dokler bom živel.
Po smrti pa prišel rad v sveti bi raj.

A. Aškerc.

Pripomnja. Ta zgodovinska pesnitev je osnovana na podlagi izvirnega sodnega zapisnika, ki ga je bil iz nemščine doslovno prevedel gospod nadsvetnik Višnikar ter ga leta 1900. v 86. številki „Slovenskega Naroda“ (14. aprila) objavil pod zaglavjem: „Kazenska pravda zoper čarovnice v Ribnici l. 1701.“

